

‘Het is de toon die de muziek maakt’ (Johannes 18: 1-11)

Gemeente van Jezus Messias

‘Fijne dag gewenst’...‘Kan ik je ergens mee helpen?’...‘Mooie wandeling gemaakt?’...‘Heb je zo genoeg ruimte om de caravan weg te rijden?’...‘De afwas hoort erbij. Zelfs op vakantie’...‘Goede nacht’...

Deze woorden in het Nederlands, Frans of Duits hebben me de afgelopen weken dagelijks begeleid. De taal op de camping is vriendelijk en respectvol. Woorden met een milde ondertoon. Adagio; een aandachtig, comfortabel tempo. Een weldaad voor je mentale gezondheid. Wanneer je vriendelijk vraagt of iemand zijn auto even wil verzetten, dan doet hij dat. ‘Het is de toon die de muziek maakt’.

Eenmaal in Nederland word ik overvallen door de harde toon waarmee mensen met elkaar communiceren. In het politieke debat lijkt polarisatie de norm geworden. In de samenleving gaan mensen voor het eigen gelijk. Luisteren zonder oordeel is een schaarse muzieksoort geworden. De harde toon waarmee meningen worden geventileerd doet mensen in de loopgraven belanden. Harde woorden vallen te pas en te onpas. Zo verworden medemensen tot onmensen. Als je tegen iemand schreeuwt, dan behandel je hem of haar als een ding; een iets; een zondebok; een nummer. Voor je het weet verwonden we de ander niet meer met woorden, maar schieten we er raketten op.

Het is het gevoel van onveiligheid waardoor we onszelf gaan overschreeuwen. Stoer doen; harde woorden; een luide toon; het zijn symptomen van angst. De ander verbaal naar beneden halen omdat je bang voor hem bent. Stoer doen, stevige verhalen vertellen; allemaal om onzekerheid te maskeren. En wat krijg je ervoor terug? Eveneens harde woorden, vooroordelen en respectloos gedrag. Wie schreeuwt krijgt uit de echo een schreeuw terug.

In een lezing merkt oud generaal Mart de Kruif op dat je ‘mentale kracht’ nodig hebt om niet in de valkuil van de harde toon te vallen. Positieve denkkraft om niet een patroon van vooroordelen te gaan volgen. Geloof in eigen waarneming en kunnen om niet in de loopgraaf te gaan zitten, maar te luisteren. Met aandacht en interesse. Dan kun je de spiraal van schreeuwen en harder schreeuwen doorbreken. Laat je niet intimideren door het geschreeuw, de agressie van de ander, maar haal hem uit zijn isolement. Ontwapen door de milde toon van liefde.

Ontwapenen door de juiste toon aan te slaan. Dit is ook precies wat Jezus van Nazareth doet in het voorgelezen gedeelte uit het evangelie van Johannes.

Een groep mannen brengt één vrouw bij Jezus. Met dwang duwen ze de vrouw in het midden en gaan in een kring staan. Dat is de houding om rechtspraak te houden. De mannen zijn schriftgeleerden en farizeeën. Zelfbewuste, zelfgenoegzame, harde rechters. De vrouw, die overspel heeft gepleegd volgens de mannen, wordt gebruikt als een pion in een schaakspel om Jezus in een val te lokken. De wet van Mozes luidt: een vrouw die overspel pleegt, moet gestenigd worden. Als Jezus zou zeggen: 'spreek haar vrij', dan veracht Hij de wet, zou Jezus zeggen: 'stenig haar', dan is hij meedogenloos en een moordenaar.

Jezus trapt niet in de valkuil. Hij reageert niet met harde woorden. Integendeel. Hij begint in het zand te schrijven. Waarom? Hij schrijft in het zand om te zeggen: bedenk toch, mens, wie je bent: je bent stof uit stof, hoe durf je dan de rechterstoel te beklimmen een ander te veroordelen? Kijk toch eens naar jezelf. Wanneer de spanning aanhoudt zegt Hij: 'Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen'. Tegenover de Eeuwige is niemand volmaakt. In zijn bijzondere reactie weet Jezus zijn tegenstanders te ontwapenen. Door een andere toon aan te slaan, door eerst te zwijgen, de stilte op te zoeken, laat hij de mannen nadenken over hun plaats in de kring. Jezus is met een modern woord aan het 'deëscaleren'. Haal de angel uit agressief gedrag. Zie de ander als kwetsbaar mens.

Het lijkt me niet gemakkelijk om net als Jezus rustig te blijven wanneer je wordt geschoffeerd. Spreek maar eens de juiste toon als je wordt uitgedaagd. Ik vroeg het als voorbereiding op deze viering aan IJsbrand. Een van onze organisten, maar naast iemand die in de viering de goede toon probeert te zoeken dit ook probeert in zijn werk als politieagent. Hij vertelde me dat het belangrijk is om eerlijk en consequent te zijn in je gedrag als politieagent. IJsbrand zei: 'Ik liep veel over de Korenmarkt in Arnhem en werd al gauw 'die rooie' genoemd. Dat kwam omdat ik streng was voor portiers die in hun deurbeleid maar wat deden en vanuit ogenschijnlijke willekeurigheid weldegelijk onderscheid maakten wie ze wel of niet binnenlieten. Dat maakte het werk niet makkelijk aangezien de portiers ons ook regelmatig hielpen bij massale vechtpartijen en wij verdachten op de grond of tegen de muur in de boeien sloegen. Omdat ik verantwoordelijk was voor de aanpak van discriminatie gaf ik niet op... Ik wist waar ik het voor deed en droeg dit als commandant ook uit naar de rest van het politieteam.

Je moet als agent een absolute grens trekken, maar het zo rustig mogelijk brengen. Als politieagent heb je een heel bijzonder beroep. Wij zijn de helden die naar voren stappen daar waar de rest naar achteren stapt. We zetten daarbij ons sterkste wapen in, onze mond. Met de juiste toon weet je het meeste te bereiken.', aldus IJsbrand.

Terecht een bijzonder beroep. Lef hebben om op misstanden af te stappen en je niet laten meenemen door je angsten maar rust uitstralen en de juiste toon spreken. Ga er maar aanstaan. Het kan.

De kunst om de juiste toon te vinden, te deëscaleren vindt zijn basis in het geloof dat in ieder mens een goede ziel huist. Jezus heeft de vrouw niet gevraagd Hem eerst eens te vertellen wat zij allemaal had gedaan. Hij heeft haar daarover niets gezegd. Hij heeft haar Gods vergeving laten voelen. Jezus maakt de vrouw juist los van haar foute verleden. Hij zet haar op een nieuwe weg. Ik vind het bijzondere van deze rabbi, dat Hij altijd kijkt naar de toekomstmogelijkheden van een mens. Nieuwe levenskansen biedt. Je zou populair kunnen zeggen dat Jezus niemand in een hokje wil plaatsen, niemand wil labelen of catalogiseren vanuit een misstap. Laat mensen niet alleen in hun ellende. Toon solidariteit, juist met diegenen die zichzelf in de rotzooi hielpen.

Geestelijk verzorger Okke Wisse wil deze levensles van de Messias concreet maken in zijn werk als geestelijk verzorger in tbs klinieken. In een interview zegt hij: "Ik geloof dat wie jij bent of ik geworden ben geen vast gegeven is. Mijn 'zelf' is eerder een voortdurend proces waarin mijn lichamelijke 'ik' en de verlangens en verwachtingen van anderen samenkomen... Je valt in de ogen van Wisse dus nooit samen met wie je bent, en dus ook niet met je misdaad. Je kunt en zult zelfs als mens altijd veranderen.

Er is voor ieder mens vergeving, wedergeboorte om het eens evangelisch te zeggen. Vanuit die gedachte kun je ieder mens met de juiste toon tegemoet treden. Agressie weerstaan. Geweld niet met geweld beantwoorden.

Vredesavond 2024. Ik heb deze keer gekozen voor een klein menselijke invalshoek. Maar het vinden van de juiste toon geldt ook voor diegenen die de oorlogen in Oekraïne, Gaza, Jemen, Myanmar, en alle andere geweldsuitbarstingen in de wereld maar gaande houden.

Ik sluit af met woorden van Dietrich Bonhoeffer:

'De nacht lijkt schuldig aan het onrecht onzer dagen
Ze is het niet. De ware schuldigen zijn zij
Die 's nachts beramen wat het licht niet kan verdragen
En medeschuldig aan het onrecht, dat zijn wij.

Wie heeft gezwegen toen hij iets had moeten zeggen
Wie weggekeken heeft toen hij had moeten zien
Die heeft de ander, die heeft God iets uit te leggen'

Dat God ons moge helpen de goede toon te vinden.

Jeroen Jeroense
10 maart 2024

Nachtelijke stemmen

Ik hoor de rauwe stemmen van mijn lotgenoten
De onrust en de pijn van het geketend zijn
Een tuin vol bloemengeuren heeft ons uitgesloten
Aan onze tralies gaat de zomernacht voorbij

In deze engte zijn we allemaal belaagden
Zij roepen mij als vriend en wapenbroeder aan
Wij zijn gegijzeld als verdachten aangeklaagden
En niemand weet waarvoor hij morgen komt te staan

Om middernacht hoor ik de honden buiten blaffen
De dagen rijgen zich hier uitzichtloos aaneen
Wie zal het recht herstellen en het kwaad bestraffen?
Wie neemt het juk weg, God, en wie de zware steen?

De nacht lijkt schuldig aan het onrecht onzer dagen
Ze is het niet. De ware schuldigen zijn zij
Die 's nachts beramen wat het licht niet kan verdragen
En medeschuldig aan het onrecht, dat zijn wij.

Wie heeft gezwegen toen hij iets had moeten zeggen
Wie weggekeken heeft toen hij had moeten zien
Die heeft de ander, die heeft God iets uit te leggen
Die heeft geen vrijspraak voor de rechterstoel verdiend.

Dietrich Bonhoeffer (Tegel, 1944)

PAX

Ontwerp: Samira Charrouf

VREDESWEEK.NL

14 T/M 22 SEPTEMBER 2024

**SAMEN VOOR
VREDE. NU!**

